

Udskriftsdato: 20. december 2025

2022/2 BSF 15 (Gældende)

Forslag til folketingsbeslutning om, at dansk politi skal kunne bruge genetisk slægtsforskning i efterforskning af drab og grov personfarlig kriminalitet (borgerforslag)

Ministerium: Folketinget

Fremsat den 11. januar 2023 af Leif Lahn Jensen (S), Lars Christian Lilleholt (V), Henrik Frandsen (M), Karina Lorentzen Dehnhardt (SF), Peter Skaarup (DD), Ole Birk Olesen (LA), Mai Mercado (KF), Peder Hvelplund (EL), Martin Lidegaard (RV), Helene Liliendahl Brydensholt (ALT), Peter Seier Christensen (NB), Peter Kofod (DF) og Aaja Chemnitz (IA)

Forslag til folketingsbeslutning

om, at dansk politi skal kunne bruge genetisk slægtsforskning i efterforskning af drab og grov personfarlig kriminalitet (borgerforslag)

Dansk politi skal kunne bruge genetisk slægtsforskning som et efterforskningsværktøj i sager om drab og grov personfarlig kriminalitet, når nedenstående er opfyldt:

Politiet må kun bruge genetisk slægtsforskning med kendelse fra retten. Ved retsmødet skal følgende være opfyldt:

- Politiet skal dokumentere, at det uidentificerede dna med begrundet mistanke stammer fra gerningspersonen.
- Genetisk slægtsforskning må kun bruges i helt særlige sager, herunder drab, voldtægt, terror og identificering af lig og jordiske rester.
- Alle andre eksisterende og tilgængelige dna-muligheder skal være udtømt.

Bemærkninger til forslaget

Beslutningsforslaget er en uændret genfremsættelse af beslutningsforslag nr. B 10, folketingsåret 2022-23 (1. samling). Der henvises til www.folketingstidende.dk, Folketingstidende 2022-23 (1. samling), tillæg A, B 10 som fremsat.

Forbryderfotografier, retsmedicin, undersøgelser af gerningssteder, fingeraftryk og dna er nogle eksempler på kriminaltekniske gennembrud, der har markeret sig i hver sin tid og fortsat er helt afgørende værktøjer i opklaring af grov personfarlig kriminalitet.

Genetisk slægtsforskning er i vores øjne det næste værktøj i rækken af efterforskningsmuligheder, der vil stå som en milepæl i dansk og international drabsefterforskning.

Faktisk er det så banebrydende, at vi med vores erfaring på området godt tør garantere, at politiet kan opklare ældre og fremtidige drabssager med dette værktøj som hovednøglen.

Genetisk slægtsforskning er blevet brugt i USA i årevis, hvor hundredevis af sager er løst på denne måde, og svensk politi beviste i 2018 at metoden virker, i en skandinavisk sag, da de opklarede et 16 år gammelt dobbeltdrab ved brug af genetisk slægtsforskning, og det tog dem kun 5 uger. Der var med andre ord tale om en markant ressourcebesparelse for svensk politi ved at få opklaret drabet hurtigt og med en skånsom metode set i forhold til at indsamle dna-profiler til traditionel sammenligning fra tusindvis af uskyldige personer.

Ved at bruge genetisk slægtsforskning kan det være slut med serieforbryderen og mange af de uopklarede personfarlige forbrydelser.

I Danmark har vi særlig gode forudsætninger for at bruge metoden, da vi ligesom Sverige har detaljerede kirkebøger, der i mange tilfælde endda er digitaliseret.

I dansk politi har vi – som vi ser det – historisk set haft sager, hvor genetisk slægtsforskning kunne have sat en stopper for en gerningsperson langt tidligere. Vi kan reelt være færdige med at bekymre os om serieforbryderen i de mest alvorlige sagskategorier som drab og voldtægt. Havde man haft dette værktøj tilbage i 1990, kunne man eksempelvis have stoppet en af danmarkshistoriens værste serieforbrydere, før han begik en række grove forbrydelser.

Men det er ikke kun et værktøj, som kan knække serieforbryderen. Erfaringer fra USA viser, at mange af de ældre uopklarede drab er begået af gerningspersoner, som ikke ellers har begået anden nævneværdig kriminalitet, og som derfor ikke er i politiets naturlige søgelys.

Den amerikanske kriminaltekniker Paul Holes, som var en af efterforskerne bag opklaringen af en sag, hvor en mand begik 13 drab og omkring 50 voldtægter, har udtalt, at der ikke var nogen chance for, at de havde fanget gerningspersonen, uden genetisk slægtsforskning. Intet i deres lange efterforskning pegede i retning af den pågældende mand.

I dansk sammenhæng er dette værktøj lige nu strandet et sted, hvor ingen rigtig vil svare på, hvornår det kan blive en del af politiets værktøjer. Derfor har vi valgt at fremsætte dette borgerforslag.

Det er lidt teknisk, men lad os forsøge at forklare:

Hvis politiet har en dna-profil fra gerningspersonen, som ikke kan identificeres via politiets traditionelle dna-register, kan man med en slægtsøgning få et bud på en række slægtninge til vedkommende.

Herfra kan man så udarbejde et stamtræ med hjælp fra kirkebøger, personregistre og lign. På et tidspunkt vil man ramme de fælles forfædre, som også vil være forfædre til gerningspersonen. Arbejdet består herefter i at udfylde stamtræet fra de fælles forfædre og frem til nutiden, og i den svenske sag endte man med et brødrepar, hvor den ene viste sig at være gerningsmanden. Herfra kunne svensk politi sammenligne dna-profilen fra gerningsstedet med den mistænkte fra stamtræet.

Denne beregning vil fortsat være den retsgyldige dna-sammenligning, som vi kender fra i dag, og kan

som altid ikke stå alene, men har brug for at blive bakket op af andre beviser i sagen, for at mistanken er stærk nok til en tiltale.

Faktisk skal den genetiske slægtsforskning aldrig bruges som bevis i retten. Den skal ses som en efterforskningsmetode, der leder politiet på rette vej – men ikke fælder dom.

Der er flere muligheder for dna-databaser, når man skal finde fjerne slægtninge til gerningspersonen. De amerikanske databaser samarbejder allerede med myndigheder i de sagskategorier, som vi nævner.

Som alternativ til de amerikanske databaser kunne der oprettes en dansk statslig samtykkebaseret database, hvor borgere bosiddende i Danmark frivilligt registrerer deres dna. Man skal frit kunne trække samtykket tilbage og kunne få slettet alle oplysninger, ligesom dna-profilen automatisk vil blive slettet, når personen dør. Desuden vil man få en garanti for, at ens dna udelukkende vil blive brugt til sammenligning og genetisk slægtsforskning i ovenstående sagskategorier.

Bekymringer i relation til genetisk slægtsforskning

Der har været rejst nogle bekymringer om metoden, men det er bestemt realistisk at imødekomme disse bekymringer ved at implementere metoden i de rette rammer.

Eksempelvis er der blevet rejst bekymring om, at uskyldige personer vil blive mistænkt i alvorlige sager, og at metoden risikerer at bringe politiets efterforskning på et vildspor.

Sandheden er, at det forholder sig stik modsat. Der er netop tale om en metode, som kan lede efterforskningen på rette spor, og jævnfør den videnskabelige artikel »Four misconceptions about investigative genetic genealogy« af Guerrini et al. (2021) om fire generelle misforståelser med hensyn til politiets brug af genetisk slægtsforskning, så bliver der gjort op med misforståelsen om, at mange uskyldige vil blive mistænkeliggjort.

En anden udbredt misforståelse er, at politiet får adgang til genetiske oplysninger fra andre end gerningspersonen.

Det eneste tidspunkt, hvor politiet skal bruge gerningspersonens dna til slægtsforskning, er ved den indledende søgning efter slægtninge. Vi får aldrig adgang til nogen andres genetiske oplysninger, og vi kommer ikke til at kunne se eller bruge gerningspersonens sundhedsoplysninger, sygdomsrisiko el.lign. Vi får udelukkende besked om, at enkelte personer deler dna med gerningspersonen, og hvor langt ude vi skal starte opbygningen af stamtræet.

I USA går bekymringerne primært på, at området ikke er reguleret, og at politiet derfor kan bruge værktøjet uden rettens kendelse. Der sættes altså ikke spørgsmålstejn ved, om politiet skal bruge værktøjet eller ej, men kun hvordan og under hvilke rammer man skal bruge det.

Der har i mange år været stor opbakning i befolkningen til at oprette et fuldt dna-register over alle borgere. Det mener vi ikke ville være proportionelt, men med ovenstående forslag vil det være muligt for alle at hjælpe dansk politi med at opklare de værste forbrydelser ved at lade politiet bruge deres dna til slægtskabssøgning.

Procesretfærdighed

Vi mener, at det er meget svært at forsvare Danmarks nuværende tilgang til genetisk slægtsforskning over for de pårørende og forurettede i de nævnte sagskategorier. Et voldtægtsoffer eller en pårørende til en dræbt har enormt svært ved at forstå, at genetisk slægtsforskning er en mulighed, som politiet ikke må benytte.

I Danmark har vi et begreb, der hedder procesretfærdighed. Det skulle gerne være med til at sikre, at den enkelte borger har oplevelsen af, at man har fået en fair sagsbehandling.

Det mener vi ikke at borgerne har i de alvorlige sager, hvor der er en ren dna-profil, og hvor det oplagte værktøj ville være genetisk slægtsforskning.

Derfor – støt vores borgerforslag. Ikke for vores skyld, men for de dræbtes, forurettedes, pårørendes og fremtidige ofres skyld.

Om fremsættelsen i Folketinget

Forslagsstillerne i Folketinget bemærker, at der er tale om et borgerforslag, som inden for den fastsatte frist har opnået det antal støttetilkendegivelser fra borgere, som kræves for at få forslaget fremsat og behandlet som beslutningsforslag i Folketinget.

Borgerforslaget er oprindeligt indgivet af Martin Wittrup Enggaard som hovedstiller med Trine Weed-fall Rasmussen, Hans Erik Raben, Slagelse, Birgitte Lyngsøe, Hørsholm, Camilla Belling og Christian Skov, København.

Forslagsstillernes fremsættelse af forslaget for Folketinget er alene udtryk for, at forslagsstillerne på vegne af de partier, som støtter borgerforslagsordningen, påtager sig at opfylde en nødvendig betingelse for, at borgerforslaget kan blive behandlet i Folketinget i overensstemmelse med intentionerne bag ordningen for borgerforslag.

Fremsættelsen kan således ikke tages som udtryk for, at forslagsstillerne nødvendigvis støtter forslagets indhold.

Skriftlig fremsættelse

Leif Lahn Jensen (S), Lars Christian Lilleholt (V), Henrik Frandsen (M), Karina Lorentzen Dehnhardt (SF), Peter Skaarup (DD), Ole Birk Olesen (LA), Mai Mercado (KF), Peder Hvelplund (EL), Martin Lidegaard (RV), Helene Liliendahl Brydesholt (ALT), Peter Seier Christensen (NB), Peter Kofod (DF) og Aaja Chemnitz (IA):

Herved tillader vi os for Folketinget at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om, at dansk politi skal kunne bruge genetisk slægtsforskning i efterforskning af drab og grov personfarlig kriminalitet (borgerforslag).

(Beslutningsforslag nr. B 15)

Der er tale om et borgerforslag, som inden for den fastsatte frist har opnået det antal støttetilkendigelser fra borgere, som kræves for at få forslaget fremsat og behandlet som beslutningsforslag i Folketinget. Der henvises til folketingsbeslutning af 2. juni 2016 om mulighed for at få borgerdrevne beslutningsforslag behandlet i Folketinget, lov om etablering af en ordning for borgerforslag med henblik på behandling i Folketinget og bekendtgørelse om en ordning for borgerforslag med henblik på behandling i Folketinget.

Borgerforslaget er oprindeligt indgivet af Martin Wittrup Enggaard som hovedstiller med Trine Weedfall Rasmussen, Hans Erik Raben, Slagelse, Birgitte Lyngsøe, Hørsholm, Camilla Belling og Christian Skov, København.

Fremsættelsen er alene udtryk for, at forslagsstillerne på vegne af de partier, som støtter borgerforslagsordningen, påtager sig at opfylde en nødvendig betingelse for, at borgerforslaget kan blive behandlet i Folketinget i overensstemmelse med intentionerne bag ordningen.